

RUED LANGGAARD

SANGE TIL TYSKE TEKSTER

(1907-15)

for sangstemme og klaver

(Samlede sange bind 1)

•

SONGS TO GERMAN TEXTS

(1907-15)

for voice and piano

(Collected songs vol. 1)

Kritisk udgave ved
Ole Ugilt Jensen og Bendt Viinholt Nielsen

Critical edition by
Ole Ugilt Jensen and Bendt Viinholt Nielsen

•

RUED LANGGAARD UDGAVERN

THE RUED LANGGAARD EDITION

EDITION WILHELM HANSEN

**Rued Langgaard: Sange til tyske tekster (1907-1915)
(Samlede sange, bind 1)**

Kritisk udgave ved Ole Ugilt Jensen og Bendt Viinholt Nielsen
© 2016 Rued Langgaard Udgaven
og Edition Wilhelm Hansen AS, København

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgaven: Bendt Viinholt Nielsen
Rued Langgaard Udgaven blev etableret i 2000 med støtte fra
Carlsbergfondet

Engelsk oversættelse: Michael Chesnutt
Layout: Hans Mathiasen
Forlagsredaktion: Rasmus Koppelhus
Nodeproduktion: Ritornel s.r.o., Ostrava, Tjekkiet
Nodeprogram: Finale
Skrift: Haarlemmer (tekstsider) og Century Old Style (nodesider)
Tryk: Dystan & Rosenberg
Bogbinding: Sandersen Clément

Rued Langgaards samlede sange for sangstemme og klaver
publiceres i tre bind:

Sange til tyske tekster (1907-1915) (Samlede sange bd. 1)
WH32785

Sange til danske og norske tekster 1906-1915 (Samlede sange bd. 2)
WH32786

Sange til danske og norske tekster 1916-1949 (Samlede sange bd. 3)
WH32787

Udarbejdelse og udgivelse af den samlede udgave af Rued Langgaards
sange er muliggjort med støtte fra Augustinus Fonden og Beckett-Fonden.
Trykningen er bekostet af Augustinus Fonden.
Rued Langgaard Udgaven skylder begge fonde en varm tak for den
velvillige støtte.

Tak til pianisten Berit Johansen Tange for korrekturgennemspilning af
alle sangene.

BVN- numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards
Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions.
An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction.*
Odense Universitetsforlag, 1991.

Rued Langgaard Udgaven
c/o Edition Wilhelm Hansen AS
Bornholmsgade 1A
1266 København K
Danmark
www.musicsalesclassical.com/ewh
www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3755-9 (dette bind)
ISMN 979-0-66134-133-8 (dette bind)
WH32785 (dette bind)

ISBN 978-87-598-3759-7 (bd. 1-3)
ISMN 979-0-66134-136-9 (bd. 1-3)
WH32788 (bd. 1-3)

Printed in Denmark 2016

**Rued Langgaard: Songs to German texts (1907-1915)
(Collected songs, vol. 1)**

Critical edition by Ole Ugilt Jensen and Bendt Viinholt Nielsen
© 2016 The Rued Langgaard Edition
and Edition Wilhelm Hansen AS, Copenhagen

General editor of the Rued Langgaard Edition: Bendt Viinholt Nielsen
The Rued Langgaard Edition was established in 2000 with support from
the Carlsberg Foundation

English translation: Michael Chesnutt
Layout: Hans Mathiasen
Publisher's editor: Rasmus Koppelhus
Music engraving: Ritornel s.r.o., Ostrava, Czech Republic
Music engraving programme: Finale
Font: Haarlemmer (text pages) and Century Old Style (music pages)
Printing: Dystan & Rosenberg
Bookbinding: Sandersen Clément

Rued Langgaard's collected songs for voice and piano are published in
three volumes:

Songs to German texts (1907-1915) (Collected songs, vol. 1)
WH32785

Songs to Danish and Norwegian texts 1906-1915 (Collected songs, vol. 2)
WH32786

Songs to Danish and Norwegian texts 1916-1949 (Collected songs, vol. 3)
WH32787

The editing and publication of Rued Langgaard's collected songs has
been made possible by financial support from the Augustinus Foundation
and the Beckett Foundation. The cost of printing has been covered by the
Augustinus Foundation.
The Rued Langgaard Edition would like to express its great gratitude to
both funds for their willing support.

Our thanks to the pianist Berit Johansen Tange for proof-playing all
the songs.

BVN-numbers refer to Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards
Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions.
An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction.*
Odense Universitetsforlag, 1991.

The Rued Langgaard Edition
c/o Edition Wilhelm Hansen AS
Bornholmsgade 1A
DK-1266 Copenhagen K
Denmark
www.musicsalesclassical.com/ewh
www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3755-9 (this vol.)
ISMN 979-0-66134-133-8 (this vol.)
WH32785 (this vol.)

ISBN 978-87-598-3759-7 (vol. 1-3)
ISMN 979-0-66134-136-9 (vol. 1-3)
WH32788 (vol. 1-3)

Printed in Denmark 2016

Sangene i dette bind er skrevet for en uspecificeret sang-
stemme inden for et noteret omfang fra c^1 til a^2 med und-
tagelse af *Waldeslieder* (sang nr. **28-31**), som specifikt er
"für eine Frauenstimme und Pianoforte".

The songs in this volume are written for an unspecified
voice with a notated range of c^1 to a^2 with the exception
of *Waldeslieder* (song nos. **28-31**) which are specifically
"für eine Frauenstimme und Pianoforte".

REDAKTIONELLE BEMÆRKNINGER

Redaktionsgrundlag

Sangene udgives i den form, komponisten senest er nået frem til. Udgaven respekterer således Langgaards rettelser og tilføjelser i kilderne og implementerer disse, for så vidt det er muligt og relevant.

De foreliggende kilder til sangene er beskrevet nedenfor under *Kilder og kritisk beretning*. Kildebeskrivelser og redaktionelle kommentarer præsenteres sammen værk for værk i udgavens orden og med reference til sangenes løbenumre, som anføres med fede tal: **1-38**. Hovedkilden til hver enkelt sang eller samling af sange betegnes **A** (af referencemæssige grunde også selv om der kun foreligger én kilde). Udgavens forhold til rettelser i denne hovedkilde og til varianter i andre kilder fremgår af kommentarer og noter i tilknytning til kildebeskrivelserne.

Redaktionelle retningslinjer

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i udgaven ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er dog angivet med brudt streg og buændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i den kritiske beretning nedenfor.

Der er foretaget stiltilende komplettering for så vidt angår manglende triol- og sekstolangivelser samt fejlanbragte eller manglende nodepunktninger. Justering af uegalt placerede tempo- og foredragsbetegnelser samt dynamiske angivelser er i almindelighed foretaget uden videre. Manglende 'halve' bindebuer i forbindelse med system- eller sideskift tilføjes stiltilende med mindre der kan være tvivl om komponistens intention. Endvidere er overflødige gentagelser af fortegn inden for en takt i reglen udeladt uden nærmere dokumentation.

Passager, der gentages, er i et vist omfang notationsmæssigt egaliseret og gensidigt kompletteret. Det er dog typisk for komponisten, at gentagelser ofte rummer afvigelse, som kan have et arbitrært præg, specielt når det gælder dynamik, artikulation og frasering.

Hvad teksterne angår, rettes Langgaards afskriverfejl stiltilende i henhold til autoritative udgaver af de pågældende forfatters værker. Som det er almindelig praksis i musikudgivelser, erstattes stort bogstav i begyndelsen af hver verslinje med lille bogstav (dog bibeholdes stort bogstav efter punktum, kolon, udråbstegn og spørgsmålstegn). Komponisten sætter ikke altid alle et digts strofer i musik, og der kan også forekomme ændringer eller udeladelser af enkelte ord i Langgaards tonesætning. Oplysning herom findes i de bib-

EDITORIAL COMMENTS

Textual basis of the edition

The songs are published in the latest form arrived at by the composer. The edition thus incorporates Langgaard's corrections and additions to the sources wherever possible and relevant.

The extant sources for the songs are described below under *Sources and critical commentary*. Source descriptions and editorial comment are presented together work for work in the order adopted in the edition and with reference to its consecutive numbering in bold **1-38**. The principal source for each song or collection of songs is designated **A** (for purposes of reference, even if there is only one source). The relationship between the edition, corrections made in the principal source and variants found in the other sources appears from comments and notes to the source descriptions.

Editorial guidelines

Material supplied or emended by the editors is identified typographically by square brackets; supplied slurs and ties are shown with a broken line and emended slurs and ties by a combination of unbroken and broken lines. Cautionary accidentals in round brackets are the editors'. Editorial comments and information on matters not marked typographically in the edition are to be found in the critical apparatus below.

The text has been silently expanded with regard to missing triplet and sextolet signs and incorrectly positioned or missing dots. Adjustment of asymmetrically located tempo, expression and dynamic marks has usually been carried out automatically. Missing 'half' ties at the beginning of a new staff or page are supplied silently unless there can be doubt about the composer's intention. Correspondingly, superfluous repetitions of accidentals within a bar are as a rule suppressed without additional documentation.

The notation of repeated passages is to a certain extent normalised and mutually supplemented. It is, however, typical of the composer that repetitions often display casual variation, especially with regard to dynamics, articulation and phrasing.

With regard to the texts, Langgaard's copying errors are silently emended on the basis of authoritative editions of the poet's works. The general practice is, however, that a capital letter at the beginning of each stanza is replaced by a small letter in the text printed below the voice part (except after a full stop, colon, exclamation mark or question mark). The composer does not always set all stanzas in a poem, and his settings can also exhibit alterations or omissions of single words. Such changes are registered in the bibliographical

liografiske noter, som bringes sammen med gengivelser af digtene s. 170 ff. Endelig skal det nævnes, at orddelelingerne i de underlagte sangtekster er revideret efter nutidig praksis, ligesom det tyske dobbelt-s (ß) erstattes af ss i nodesatsen.

Forkortelser

BVN = Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction.* Odense Universitetsforlag, 1991

CL = Constance Langgaard, komponistens hustru

hh = højre hånd dvs. øverste nodesystem i klaversatsen

org = orgel

pno = klaver

r = recto (et nodeblads forside)

RL = Rued Langgaard

RLS = Rued Langgaards Samling, Musikafdelingen, Det Kongelige Bibliotek, København

t. = takt

V = sangstemme

v = verso (et nodeblads bagside)

vh = venstre hånd, dvs. nederste system i klaversatsen

notes printed along with the reproductions of the poems on p. 170 ff. Finally it should be mentioned that the hyphenation in the underlaid song texts has been modernised and that the German double s (ß) is replaced by ss in the printed score.

Abbreviations

b(b). = bar(s)

BVN = Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værkfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction.* Odense Universitetsforlag, 1991

CL = Constance Langgaard, the composer's wife

fol. = folio (leaf)

lh = left hand (i.e. lower stave in the piano accompaniment)

org = organ

pno = piano

r = recto (i.e. front page of a sheet of music)

rh = right hand (i.e. upper stave in the piano accompaniment)

RL = Rued Langgaard

RLS = Rued Langgaard's Collection, Music Department, The Royal Library, Copenhagen

V = voice part

v = verso (i.e. back page of a sheet of music)

KILDER OG KRITISK BERETNING

1 *Gefunden* [I] (J. W. v. Goethe) (BVN 15)

A. Trykt udgave med rettelser

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 140,1. Nodetryk med blyantsrettelser i autograf.

Titel: *An Herrn k[.] k. Kammersänger Frants [i.e. Franz] Navæl. | GEFUNDEN | (Goethe) | Musik | von | Rud Immanuel Langgaard. | [...] | Kopenhagen & Leipzig. Wilhelm Hansen, Musik-Verlag.*

5 sider; 34,5 × 27 cm. Pladenr. 14336 [1908].

På titelsiden noterer RL, at sangen er komponeret 1908 og trykt 1909, den trykte udgave forelå imidlertid ultimo 1908. RLs ganske få blyantsrettelser er udaterede, men stammer efter skriften at dømme tidligst fra medio 1930'erne, snarest 1940'erne.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på den trykte kilde **A** og respekterer desuden RLs rettelser, hvis omfang fremgår af de følgende noter. Et trykmanuskript kendes ikke.

Takt	Stemme	Kommentar
4, 22	pno vh	sidste akkord: tonen cis fjernet af RL i A
37	V	◀ i hele takten ændret til ◀ ▶ af RL i A
38	V, pno	<i>f</i> i sangstemmen og <i>ff</i> i klaveret ændret til <i>p</i> af RL i A (efterfølgende ▶ er ikke annulleret, selv om et diminuendo her synes irrelevant efter den foretagne ændring)
40	–	<i>a tempo</i> tilføjet af RL i A

2 *Gefunden* [II] (J. W. v. Goethe) (BVN 58)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,23. Autograf. Renskrift med blæk; ændringer og rettelser med blæk og blyant (autograf); musikertilføjelser med blyant (ubekendt håndskrift).

Titel: *Gefunden | von | Goethe | für eine hohe Stimme | Komponiert | von | Rud L. | (Aug 1913 October 1914)*

Dateret og signeret til slut: *Paabegyndt Rosengaarden Aug 1913. Sluttet 2 October 1914 (Kbn) R.L.*

2 blade, 35,5 × 27 cm; 4 beskrevne sider, pagineret: (titelside), 1-3.

Papirtype: *B. & H. Nr. 11 C. / 5. 10.* (18 systemer).

To passager af klaversatsen er revideret af RL (t. 5-7 og t. 8-9). Disse ændringer synes foretaget inden for få år ef-

SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY

1 *Gefunden* [I] (J. W. v. Goethe) (BVN 15)

A. Printed edition with corrections

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 140,1. Printed sheet music with autograph corrections in pencil.

Title: *An Herrn k[.] k. Kammersänger Frants [i.e. Franz] Navæl. | GEFUNDEN | (Goethe) | Musik | von | Rud Immanuel Langgaard. | [...] | Kopenhagen & Leipzig. Wilhelm Hansen, Musik-Verlag.*

5 pages; 34.5 × 27 cm. Plate no. 14336 [1908].

RL noted on the title page that the song was composed in 1908 and printed in 1909, but the printed edition was actually produced at the end of 1908. RL's very few pencilled corrections are undated, but judging by the handwriting they are not earlier than from the 1930s and more probably from the 1940s.

Commentary to the edition

The edition is based on the printed version in source **A** and also respects RL's corrections, the extent of which appears from the notes below. No printer's manuscript is known.

Bar	Part	Comment
4, 22	pno lh	last chord: c# cancelled by RL in A
37	V	◀ in the whole bar altered to ◀ ▶ by RL in A
38	V, pno	<i>f</i> in the voice part and <i>ff</i> in the piano part altered to <i>p</i> by RL in A (the following ▶ has not been cancelled, though a diminuendo here seems irrelevant after the alteration)
40	–	<i>a tempo</i> added by RL in A

2 *Gefunden* [II] (J. W. v. Goethe) (BVN 58)

A. Fair copy (autograf)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,23. Autograf. Fair copy in pencil; alterations and corrections in pencil and ink (also autograph); performer's additions in pencil (unknown hand).

Title: *Gefunden | von | Goethe | für eine hohe Stimme | Komponiert | von | Rud L. | (Aug 1913 October 1914)*

Dated and signed at end: *Begun Rosengaarden Aug 1913. Finished 2 October 1914 (Kbn [= Copenhagen]) R.L.*

2 leaves, 35.5 × 27 cm; 4 pages of writing, pagination: (title page), 1-3.

Paper type: *B. & H. Nr. 11 C. / 5. 10.* (18 staves).

Two passages in the piano part have been revised by RL (bb. 5-7 and bb. 8-9). These changes seem to have been made

ter sangens fuldførelse. De oprindeligt renskrevne takter er sat i parentes eller overstreget, og de ændrede takter er tilføjet med blæk på ledige nodesystemer på samme side (manuskriptets s. 1). Ændringen i t. 5-7 findes i to varianter, den tidligste omfatter kun t. 5-6, mens den ændring, som synes at være den seneste, omfatter t. 5-7. – I t. 31-34 findes blyantsrettelser i klaversatsen, som må tillægges RL. – Musikertilføjelserne vedrører kun sangstemmen (tydeliggørelse af tekst mv.).

B. Skitse

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,9. Autograf. Skitse med blæk.

Ubetegnet; udateret.

Tekstbegyndelse: "Ich ging im Walde..."

3 blade, 35,5 × 27 cm (første blad dog 26,5 × 27 cm; beskåret for neden med teksttab); 6 beskrevne, upaginerede sider. Skitsen til *Gefunden* findes blad 3r (jfr. nedenfor).

Papirtype: *B. & H. Nr. 13 A.* (18 systemer).

Bladene rummer udkast til forskellige sange og bærer dateringerne 12., 13. og 20. august 1913 og lokalitetsangivelsen *Rosengården* [i Kyrkhult, Sverige].

Indhold:

blad 1r: skitse til *Blumengruss* [af *Lieder von Goethe*], jfr. **14-18** nedenfor, kilde **E2**

blad 1v: slutning af skitse [til *Halte still!*] – jfr. **12** nedenfor, kilde **B**

blad 2r: begyndelse af skitsen [til *Halte still!*]

blad 2v: skitse [til *Gleich und Gleich* af *Lieder von Goethe*], jfr. **14-18** nedenfor, kilde **E1**

blad 3r: skitse [til *Gefunden* II]; omfatter t. 1-16 noteret med dobbelte nodeværdier samt et ikke benyttet udkast til sangens begyndelse (8 takter)

blad 3v: skitse til ufuldendt sang med teksten "Ein Strom entrauscht..." [Goethe] (BVN U28)

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A** og respekterer RLs rettelser heri (jfr. følgende noter).

Takt	Stemme	Kommentar
5	pno hh	næstsidste node: g ¹ ændret til f ¹ i analogi med den harmoniske kontekst (notationen er lidt uklar, passagen er ændret af RL; den oprindelige notation fremgår af følgende note)
5-7	pno	oprindelig version:

6	pno	node 9: nodehals tilføjet i analogi med node 1 og 5
---	-----	---

within a few years after the completion of the song. The original fair copied bars are enclosed in brackets or struck out, and the altered bars are added in pencil on empty staves on the same page (p. 1 in the manuscript). The alteration in bb. 5-7 exists in two variants; the earliest affects only bb. 5-6, while what seems to be the latest affects bb. 5-7. – In bb. 31-34 there are pencilled corrections to the piano part attributable to RL. – The performer's additions affect only the voice part (clarification of the text etc.).

B. Sketch

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,9. Autograph. Pencilled sketch.

No designation or date.

Text incipit: "Ich ging im Walde..."

3 leaves, 35.5 × 27 cm (but first leaf 26.5 × 27 cm; trimmed at bottom with loss of text); 6 unnumbered pages of writing. The sketch for *Gefunden* is notated on fol. 3r (cf. below).

Paper type: *B. & H. Nr. 13 A.* (18 staves).

These leaves contain drafts of various songs and bear the dates 12, 13 and 20 August 1913 with the location *Rosengården* [in Kyrkhult, Sweden].

Contents:

fol. 1r: sketch for *Blumengruss* [from *Lieder von Goethe*], cf. **14-18** below, source **E2**

fol. 1v: conclusion of sketch [for *Halte still!*], cf. **12** below, source **B**

fol. 2r: beginning of the same sketch [for *Halte still!*]

fol. 2v: sketch [for *Gleich und Gleich* from *Lieder von Goethe*], cf. **14-18** below, source **E1**

fol. 3r: sketch [for *Gefunden* II]; comprising bb. 1-16 notated with double note values plus an unused draft of the beginning of the song (8 bars).

fol. 3v: sketch of incomplete song to the text "Ein Strom entrauscht..." [Goethe] (BVN U28)

Commentary to the edition

The edition is based on source **A** and respects RL's corrections there (cf. documentation below).

Bar	Part	Comment
5	pno rh	penultimate note: g ¹ emended to f ¹ by analogy with the harmonic context (the notation is a little unclear, the passage having been altered by RL; the original notation appears from the music example below)
5-7	pno	original version:

6	pno	note 9: stem supplied by analogy with notes 1 and 5
---	-----	---

8	pno hh	node 13-16 oprindeligt noteret d ¹ (overbundet)-f ¹ -b ¹ -d ¹
24	pno hh	overstemmen, node 2: ♭ for g ² er tilføjet i A med blyant
31	pno vh	næstsidste samklang: ♭ for f slettet i A med blyant
32-34	pno hh	akkordens øverste tone c ² overstreget i A med blyant

3 *Gefunden* [III] (J. W. v. Goethe) (BVN 82)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,24. Autograf. Renskrift med blæk; enkelte rettelser med blyant (autograf).

Titel: *Gefunden*. | (von | Goethe.) | Musik | von | R. L. | (28 Sept. 1914.)

Dateret til slut: (*Komp.* 28 Sept. 1914) (initialerne R. L. tilføjet her med CLs håndskrift).

4 blade, 35,5 × 27 cm; 7 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), 1-6, (blank side).

Papirtype: *B. & H. Nr. 11 C. / 5. 10.* (18 systemer).

Sangens t. 28-29 blev omarbejdet under renskrivningsprocessen (den først noterede version er overstreget). I t. 46-48 findes blyantsændringer i sangstemmen, som ikke kan tidsfæstes, men utvivlsomt stammer fra RLs hånd.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A** og respekterer RLs rettelser heri. Den oprindelige notation af sangstemmen i t. 46-48 fremgår af følgende noter.

Takt	Stemme	Kommentar
46	V	node 1: oprindeligt noteret c ²
47	V	node 4: oprindeligt noteret des ²
48	V	node 1: oprindeligt noteret c ²

4 *Für dich!* (Emil Rittershaus) (BVN 44)

A. Trykt udgave

Sange = Lieder | af | Rud Immanuel Langgaard. | [...] | Nr. 9. Für Dich! (Rittershaus). | [...] | Kjøbenhavn & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Musik-Forlag. | [...]

5 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 14676 [1910].

For oven s. 2: *Herrn Wilhelm Michelsen gewidmet.*

B. Renskrift, tidlig version i f-mol

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,5 (mu 1959-60.57; tidligere placering: CII, 150). Autograf. Renskrift med blæk.

Titel: *Für Dich* | *Gedicht von Rittershaus* | in Musik gesetzt | von | Rud Immanuel Langgaard

Dateret og signeret til slut: *Rud Langgaard Komponeret den 18 November i Kbn 1909*

8	pno rh	notes 13-16 originally notated d ¹ (tied)-f ¹ -b ¹ -d ¹
24	pno rh	top part, note 2: ♭ before g ² inserted with pencil in A
31	pno lh	penultimate harmony: ♭ before f cancelled with pencil in A
32-34	pno rh	highest tone c ² in the chord cancelled with pencil in A

3 *Gefunden* [III] (J. W. v. Goethe) (BVN 82)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,24. Autograph. Fair copy in ink; a few autograph corrections in pencil.

Title: *Gefunden*. | (von | Goethe.) | Musik | von | R. L. | (28 Sept. 1914.)

Dated at end: (*Comp.* 28 Sept. 1914) (the initials R. L. added here in CL's handwriting).

4 leaves, 35.5 × 27 cm; 7 pages of writing, pagination: (title page), 1-6, (blank page).

Paper type: *B. & H. Nr. 11 C. / 5. 10.* (18 staves).

Bb. 28-29 in this song were revised in the fair copying process (the previously notated version is crossed out). In bb. 46-48 there are pencilled alterations in the voice part; these cannot be dated but are undoubtedly in RL's hand.

Commentary to the edition

The edition is based on source **A** and respects RL's corrections there. The original notation of the voice part in bb. 46-48 is as follows:

Bar	Part	Comment
46	V	note 1: originally notated c ²
47	V	note 4: originally notated d ²
48	V	note 1: originally notated c ²

4 *Für dich!* (Emil Rittershaus) (BVN 44)

A. Printed edition

Songs = Lieder | by | Rud Immanuel Langgaard. | [...] | No. 9. Für Dich! (Rittershaus). | [...] | Copenhagen & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Music Publishers. | [...]

5 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 14676 [1910].

At top of p. 2: *Herrn Wilhelm Michelsen gewidmet.*

B. Fair copy, early version in f minor

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,5 (mu 1959-60.57; earlier shelf mark CII, 150). Autograph. Fair copy in ink.

Title: *Für Dich* | *Gedicht von Rittershaus* | in Musik gesetzt | von | Rud Immanuel Langgaard

Dated and signed at end: *Rud Langgaard Composed 18 November 1909 in Cph*

3 blade, 35 × 26 cm; 6 beskrevne, upaginerede sider.
Papirtype: 12 systemer uden angivelse af fabrikat (papiret har 4 × 3 systemer tilrettelagt for notation af solostemme med akkompagnement).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A**. Kilde **B**, der afviger i en række detaljer i notationen af klaversatsen, er uden betydning for udgaven. Et trykmanuskript kendes ikke.

Takt	Stemme	Kommentar
28	pno vh	to sidste akkorder, nederste tone: overflødig ♯ for c og d udeladt
34	pno vh	næstsidste akkord, øverste tone: overflødig ♯ for d ¹ udeladt

5 *Sie schläft* (Emil Rittershaus) (BVN 36)

A. Trykt udgave

Sange = Lieder | af | *Rud Immanuel Langgaard*. | [...] | Nr. 10. *Sie schläft* (Rittershaus). | [...] | *Kjøbenhavn & Leipzig*. | *Wilhelm Hansen, Musik-Forlag*. | [...]
5 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 14677 [1910].
For oven s. 2: *Herrn Wilhelm Michelsen gewidmet*.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A**. Et trykmanuskript kendes ikke.

6 *Die Sonne meines Lebens* (Emil Rittershaus) (BVN 45)

A. Trykt udgave

Rud Immanuel Langgaard | *Sange = Lieder*. | [...] | No. 13. *Die Sonne meines Lebens*. (Ritter[s]haus.) | [...] | *Kjøbenhavn & Leipzig*. | *Wilhelm Hansen, Musik-Forlag*. | [...]
5 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 15087 [1912].

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A**. Et trykmanuskript kendes ikke.

Takt	Stemme	Kommentar
2	pno vh	bueafslutning ændret fra t. 3 node 1 til t. 2 sidste node i analogi med hh og i overensst. med t. 16
25	pno vh	overstemme, node 3: d ¹ ændret til enharmonisk <i>esses</i> ¹ i overensst. med t. 11

3 leaves, 35 × 26 cm; 6 unnumbered pages of writing.
Paper type: 12 staves without manufacturer's name (the paper has 4 × 3 staves designed for the notation of solo voice with accompaniment).

Commentary to the edition

The edition is based on source **A**. Source **B**, which differs from **A** in various details with regard to the notation of the piano part, is without significance for this edition. No printer's manuscript is known.

Bar	Part	Comment
28	pno lh	lowest tone in the last two chords: superfluous ♯ before c and d suppressed
34	pno lh	highest tone in penultimate chord: superfluous ♯ before d ¹ suppressed

5 *Sie schläft* (Emil Rittershaus) (BVN 36)

A. Printed edition

Songs = Lieder | by | *Rud Immanuel Langgaard*. | [...] | No. 10. *Sie schläft* (Rittershaus). | [...] | *Copenhagen & Leipzig*. | *Wilhelm Hansen, Music Publishers*. | [...]
5 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 14677 [1910].
At top of p. 2: *Herrn Wilhelm Michelsen gewidmet*.

Commentary to the edition

The edition is based on source **A**. No printer's manuscript is known.

6 *Die Sonne meines Lebens* (Emil Rittershaus) (BVN 45)

A. Printed edition

Rud Immanuel Langgaard | *Songs = Lieder*. | [...] | No. 13. *Die Sonne meines Lebens*. (Ritter[s]haus.) | [...] | *Copenhagen & Leipzig*. | *Wilhelm Hansen, Music Publishers*. | [...]
5 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 15087 [1912].

Commentary to the edition

The edition is based on source **A**. No printer's manuscript is known.

Bar	Part	Comment
2	pno lh	end of slur emended from b. 3 note 1 to b. 2 last note by analogy with rh and in accordance with b. 16
25	pno lh	top part, note 3: d ¹ emended to enharmonic <i>es</i> ¹ in accordance with b. 11

A. Trykt udgave

Rud Immanuel Langgaard | *Sange = Lieder.* | [...] | No. 15. *Im Mai.* (Ritter[s]haus.) | [...] | København & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Musik-Forlag. | [...]

11 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 15088 [1912].

B. Trykt udgave med forkortelser

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 140,10. Trykt udgave som ovennævnte med indtegnede forkortelser i autograf (blæk). Efter skriften at domme stammer tilføjelserne fra kort efter udgivelsen (altså 1912-13). RL har til slut dateret eksemplaret: (*Komponeret Maj 1911*).

Der er indført spring og revision af en række detaljer med henblik på at eliminere de instrumentale passager i sangen. Ændringerne omfatter udeladelse af t. 30-35, gentagelse af t. 56 (anden gang i Des-dur), udeladelse af t. 57-65, omkomponering af t. 66, revision af t. 67, udeladelse af t. 71-74, revision af t. 75, udeladelse af t. 89 anden halvdel samt t. 90 og t. 91 første halvdel, revision af t. 92, udeladelse af t. 93-98 og revision af t. 99.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A (den trykte, uforkortede version). Et trykmanuskript kendes ikke.

Takt	Stemme	Kommentar
29	pno hh	akkord 1, midterste node: a ³ ændret til enharmonisk bes ³ i analogi med resten af takten
36	pno	<i>legatissimo</i> flyttet fra omtrent midt i t. 37 til passagens begyndelse t. 36
62	pno vh	overstemme, første akkord: nodeværdien rettet fra til (trykfejl i A, jfr. t. 60, 61)

8 *Frühlingsnacht* (Emil Rittershaus) (BVN 48)**A. Trykt udgave**

Rud Immanuel Langgaard | *Sange = Lieder.* | [...] | No. 17. *Frühlingsnacht..* (Ritter[s]haus.) | [...] | København & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Musik-Forlag. | [...]

9 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 15089 [1912].

B. Trykt udgave med forkortelser

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 140,8-8a.

Der foreligger to eksemplarer af ovennævnte trykte udgave, hvori RL med farvestift har indskrevet en identisk forkortelse af sangen med udeladelse af en del af de rent instrumentale afsnit. Forkortelsesforslaget kan ikke nærmere dateres.

A. Printed edition

Rud Immanuel Langgaard | *Songs = Lieder.* | [...] | No. 15. *Im Mai.* (Ritter[s]haus.) | [...] | Copenhagen & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Music Publishers. | [...]

11 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 15088 [1912].

B. Printed edition, abbreviated

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 140,10. Printed edition as above with autograph deletions (shortenings) in ink. The handwriting indicates that the additions to the manuscript were made shortly after the song was printed (i.e. 1912-13). At the end RL has dated this copy: (*Composed May 1911*).

Omissions have been made and various details revised in order to eliminate the instrumental passages in the song. These changes comprise the omission of bb. 30-35, repetition of b. 56 (second time in D_b major), omission of bb. 57-65, re-composition of b. 66, revision of b. 67, omission of bb. 71-74, revision of b. 75, omission of b. 89 second half plus b. 90 and b. 91 first half, revision of b. 92, omission of bb. 93-98 and revision of b. 99.

Commentary to the edition

The edition is based on source A (the printed, unabbreviated version). No printer's manuscript is known.

Bar	Part	Comment
29	pno rh	chord 1, middle note: a ³ emended to enharmonic bb ³ by analogy with the rest of the bar
36	pno	<i>legatissimo</i> transferred from around the middle of b. 37 to the beginning of the passage in b. 36
62	pno lh	top part, first chord: note value emended from to (misprint in A, cf. bb. 60, 61)

8 *Frühlingsnacht* (Emil Rittershaus) (BVN 48)**A. Printed edition**

Rud Immanuel Langgaard | *Songs = Lieder.* | [...] | No. 17. *Frühlingsnacht..* (Ritter[s]haus.) | [...] | Copenhagen & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Music Publishers. | [...]

9 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 15089 [1912].

B. Printed edition, abbreviated

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 140,8-8a.

Two copies exist of the above-mentioned printed edition where RL has entered an identical shortening of the song in crayon, omitting some of the purely instrumental sections. This shortening cannot be more exactly dated.

Ændringen omfatter udeladelse af t. 19-25, 45-53, t. 71 anden halvdel (?), t. 72-78.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A (den trykte, uforkortede version). Et trykmanuskript kendes ikke.

Takt	Stemme	Kommentar
19	pno vh	overstemme, første akkord: ♯ for d ¹ rettet til ♯ for c ¹ i analogi med hh (trykfejl)

9 *Sterben* (Emil Rittershaus) (BVN 49)

A. Trykt udgave

Rud Immanuel Langgaard | Sange = Lieder. | [...] | No. 16. Sterben. (Ritter[s]haus.) | [...] | Kjøbenhavn & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Musik-Forlag. | [...]

5 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 15090 [1912].

B. Skitse

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 9,4 [blad 34v]. Autograf. Skitse med blyant.

Overskrift: *Sterben! Gedicht von Rittershaus*

Dateret til slut: 3 Januar (Tirsdag) 1911

RLS 9,4 omfatter i alt 44 upaginerede blade, som primært rummer kladder til symfoni nr. 1, sats I og V (1910-11), jfr. den detaljerede beskrivelse i den publicerede Rued Langgaard Udgave af symfoni nr. 1, kilde D.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A. Kilde B er uden betydning for udgaven. Et trykmanuskript kendes ikke.

10 *Das Auge* (Emil Rittershaus) (BVN 47)

A. Trykt udgave

Rud Immanuel Langgaard | Sange = Lieder. | [...] | No. 14. Das Auge. (Ritter[s]haus.) | [...] | Kjøbenhavn & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Musik-Forlag. | [...]

5 sider, 34,5 × 27 cm. Pladenr. 15091 [1912].

B. Trykt udgave med forkortelse

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,6.

Eksemplar af ovennævnte trykte udgave, hvori RL med rød farvestift har indtegnet et spring på s. 5, som indebærer en udeladelse af sangens instrumentale efterspil. Udeladelsen omfatter 10 takter fra t. 30 anden halvdel til og med første halvdel af t. 40. Forkortelsesforslaget kan ikke nærmere tidsfæstes.

C. Sangstemmeudskrift (afskrift)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,6a (mu 1959-60.57; tidligere placering: CII, 150). Afskrift med blæk (ubekendt håndskrift).

The alteration comprises the omission of bb. 19-25, 45-53, b. 71 second half (?) and bb. 72-78.

Commentary to the edition

The edition is based on source A (the printed, unabbreviated version). No printer's manuscript is known.

Bar	Part	Comment
19	pno lh	top part, first chord: ♯ before d ¹ emended to ♯ before c ¹ by analogy with rh (misprint)

9 *Sterben* (Emil Rittershaus) (BVN 49)

A. Printed edition

Rud Immanuel Langgaard | Songs = Lieder. | [...] | No. 16. Sterben. (Ritter[s]haus.) | [...] | Copenhagen & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Music Publishers. | [...]

5 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 15090 [1912].

B. Sketch

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 9,4 [fol. 34v]. Autograph. Sketch in pencil.

Heading: *Sterben! Gedicht von Rittershaus*

Dated at end: 3 January (Tuesday) 1911

RLS 9,4 comprises 44 unnumbered leaves in all, primarily with drafts for Symphony No. 1, movements I and V (1910-11); cf. detailed description in the edition of that symphony in the Rued Langgaard Edition series, source D.

Commentary to the edition

The edition is based on source A. Source B is without significance for this edition. No printer's manuscript is known.

10 *Das Auge* (Emil Rittershaus) (BVN 47)

A. Printed edition

Rud Immanuel Langgaard | Songs = Lieder. | [...] | No. 14. Das Auge. (Ritter[s]haus.) | [...] | Copenhagen & Leipzig. | Wilhelm Hansen, Music Publishers. | [...]

5 pages, 34.5 × 27 cm. Plate no. 15091 [1912].

B. Printed edition, abbreviated

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,6.

Copy of the above-mentioned printed edition in which RL has marked with red crayon a leap on p. 5 resulting in the omission of the instrumental coda to the song. The omission affects 10 bars from b. 30 second half to b. 40 first half inclusive. This abbreviation cannot be more exactly dated.

C. Voice part copy (transcript)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,6a (mu 1959-60.57; earlier shelf mark CII, 150). Transcript in ink (unknown handwriting).

Overskrift: *Das Auge.* / *Gedicht von Rittershaus.* / *In Musik gesetzt von* / *Rud Immanuel Langgaard.*

2 blade, 26 × 17 cm; 3 beskrevne, upaginerede sider (s. [1] blank).

Papirtype: 6 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indeholder en tidlig version noteret med 7 b'er og indeholdende flere varianter, navnlig vedrørende dynamik og artikulation.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A (den trykte, uforkortede version). Et trykmanuskript kendes ikke.

11 *Halte still!* (Emil Rittershaus) (klaverversiøn BVN 59b)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,7. Autograf. Renskrift med blæk.

Titel: *Vær stille – Halte still.* / *Digt (Gedicht) (von) af Emil Rittershaus.* / *für (for) | Eine Singstimme (En Synkestemme) | mit (med) | Pianoforte.* / *af* / *Rud Langgaard.*

Dateret første nodeside for oven: *Komp 12 og 20 August 1913 paa Rosenqaarden*

Ingen slutdatering.

2 blade, 35 × 27 cm; 3 beskrevne sider, pagineret: (titelside), 1-2, (blank side).

Papirtype: *B. & H. Nr. 11 C. / 2. 13.* (18 systemer).

Påtegnet på titelsiden for neden (med Emma Langgaards håndskrift): *egehændigt Manuskript* [sic].

Manuskriptet er efter skriften at dømme udfærdiget ca. 1915 og repræsenterer muligvis en revideret version af en oprindelig, i dag ukendt klaverversiøn fra 1913. Fra samme år kendes en version med orgelakkompagnement (12 nedenfor). En anonym dansk oversættelse ("Naar Sorgens Vee dit Hjerte naar") findes parallelt med den tyske originaltekst i kilden. I forbindelse med renskrivningen er efterspillet ændret, idet 5 takter fra *più animato* og ud er erstattet af 6 nye takter (de oprindelige takter er annulleret).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A. Den danske oversættelse heri optages ikke i udgaven.

Takt	Stemme	Kommentar
6	pno vh	overstemme, næstsidsste node: fis ¹ rettet til d ¹ i analogi med hh (fis antages at være en fejlnotation)
22	–	<i>rit.</i> findes i både V og pno; i V er det anbragt mellem node 1 og 2 (første/andet taktslag), i pno findes det på tredje taktslag; udgaven følger V

Heading: *Das Auge.* / *Gedicht von Rittershaus.* / *In Musik gesetzt von* / *Rud Immanuel Langgaard.*

2 leaves, 26 × 17 cm; 3 unnumbered pages of writing (p. [1] blank).

Paper type: 6 staves without manufacturer's name.

Contains an early version notated in 7 flats and with several variants, especially as regards dynamics and articulation.

Commentary to the edition

The edition is based on source A (the printed, unabbreviated version). No printer's manuscript is known.

11 *Halte still!* (Emil Rittershaus) (piano version BVN 59b)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,7. Autograf. Fair copy in ink.

Title: *Be Still – Halte still.* / *Poem (Gedicht) (von) by Emil Rittershaus.* / *für (for) | Singstimme (solo voice) | mit (with) | Pianoforte.* / *by* / *Rud Langgaard.*

Dating at top of first page of music: *Comp 12 and 20 August 1913 at Rosenqaarden*

No date at end.

2 leaves, 35 × 27 cm; 3 pages of writing. Pagination: (title page), 1-2, (blank page).

Paper type: *B. & H. Nr. 11 C. / 2. 13.* (18 staves).

Annotation at bottom of title page (in Emma Langgaard's handwriting): *autograph manuscript* [last word miswritten].

Judging by the handwriting this manuscript came into being c1915. Possibly it represents a revision of an original, now unknown, piano version from 1913. From that year we have a version with organ accompaniment (12 below). An anonymous Danish translation ("When the pain of sorrow reaches your heart") is written parallel to the original German text in the source. During the fair copying process the coda has been altered, 5 bars from *più animato* to the end having been replaced by 6 new bars (the original bars are cancelled).

Commentary to the edition

The edition is based on source A. The Danish translation there is not included in the edition.

Bar	Part	Comment
6	pno lh	top part, second last note: f# ¹ emended to d ¹ by analogy with rh (f# is regarded as an error)
22	–	<i>rit.</i> is in both V and pno; in V it is located between notes 1 and 2 (first/second beat), in pno on the third beat; the edition follows V

12 Halte still! (Emil Rittershaus)
(orgelversion BVN 59a)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,8 [blad 1]. Autograf. Renskrift med blæk; tilføjelser med blyant (autograf og Emma Langgaards håndskrift).

Overskrift: *Halte still!* (Rittershaus) für eine Singstimme mit Orgelaccompaniment

Dateret til slut: *Komponeret* [overstreget: *Paabegyndt*] 12 Aug. og 20 Aug. 1913

2 blade, 26 × 35 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: 16 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indhold:

blad 1: *Halte still!*

blad 2: *Mit hellen Augen* (= **13** nedenfor)

Rummer også en anonym dansk oversættelse: "Naar Sorgens Vee dit Hjerte naar" tilføjet med blyant i Emma Langgaards håndskrift. Orgelregistreringsangivelser i RLs hånd (blyant, næsten helt udvisket).

B. Skitse

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,9 [blad 2r + 1v]. Autograf. Skitse med blæk.

Ubetegnet.

Tekstbegyndelse: "Wenn dich erfasst..."

Dateret til slut: 20 Aug. 1913 (...[udraderet, ulæseligt])

Beskrivelse af RLS 131,9: se ovenfor under **2 Gefunden** [II], kilde **B**.

Skitsen begynder blad 2 recto og slutter blad 1 verso. Akkompagnementet er noteret på to systemer, men skitsen peger mod orgelversionen, snarere end mod den (senere?) klaverversiøn (**11** ovenfor).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A** og respekterer RLs (få) blyantsrettelser heri. Den danske oversættelse optages ikke. De næsten udviskede manualangivelser, der findes i kilden, er registreret i følgende noter.

Takt	Stemme	Kommentar
1	org	manualangivelsen <i>I</i> angivet i taktens begyndelse mellem de to øverste systemer
11	org hh vh	node 3: overflødig \sharp for henholdsvis h og H udeladt
13	org	manualangivelsen <i>II</i> angivet mellem node 1 og 2 mellem de to øverste systemer
15	org	manualangivelsen <i>I</i> angivet i taktens begyndelse mellem de to øverste systemer
18	org	manualangivelsen <i>I</i> angivet ved node 2 oven over det øverste system; <i>II</i> angivet ved node 2 oven over det mellemste system

12 Halte still! (Emil Rittershaus)
(organ version BVN 59a)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,8 [fol. 1]. Autograph. Fair copy in ink with pencilled corrections (in RL's and his mother Emma Langgaard's handwriting).

Heading: *Halte still!* (Rittershaus) für eine Singstimme mit Organ accompaniment [i.e. last two words in Danish]

Dated at end: *Composed* [struck out: *Begun*] 12 Aug. and 20 Aug. 1913

2 leaves, 26 × 35 cm; 4 unnumbered pages of writing.

Paper type: 16 staves without manufacturer's name.

Contents:

fol. 1: *Halte still!*

fol. 2: *Mit hellen Augen* (= **13** below)

Includes also an anonymous Danish translation: "When the pain of sorrow reaches your heart", added in pencil in Emma Langgaard's handwriting. Organ registrations in RL's hand (pencil, almost wholly obliterated).

B. Sketch

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,9 [fols. 2r + 1v]. Autograph. Sketch in ink.

No designation.

Text incipit: "Wenn dich erfasst..."

Dated at end: 20 Aug. 1913 (...[erased, illegible])

Description of RLS 131,9: see above under song **2 Gefunden** [II], source **B**.

The sketch begins on fol. 2r and ends on fol. 1v. The accompaniment is notated on two staves but the sketch relates to the organ rather than the (later?) piano version (**11** above).

Commentary to the edition

The edition is based on source **A** and respects RL's (few) pencilled corrections there. The Danish translation is not included. The specifications of organ manuals in the source are nearly obliterated but are recorded below.

Bar	Part	Comment
1	org	manual <i>I</i> specified at beginning of bar between the two highest staves
11	org rh lh	note 3: superfluous \sharp before b and B respectively suppressed
13	org	manual <i>II</i> specified at notes 1-2 between the two highest staves
15	org	manual <i>I</i> specified at beginning of bar between the two highest staves
18	org	manual <i>I</i> specified at note 2 above the highest staff; <i>II</i> specified at note 2 above the middle staff

13 *Mit hellen Augen* (Emil Rittershaus) (BVN 61)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,8 [blad 2]. Autograf. Renskrift med blæk; rettelser med blæk og blyant (autograf).

Overskrift: *Mit hellen Augen* (Rittershaus)

Dateret til slut: *22 August 1913*

2 blade, 26 × 35 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: 16 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indhold:

blad 1: *Halte still!* (= 12 ovenfor)

blad 2: *Mit hellen Augen* (renskriften begynder verso og slut-ter recto)

Rettelser med blæk i kilden synes at være kommet til i løbet af renskrivningsprocessen; nogle supplerende blyantsrettelser ser efter skriften at dømme ud til at være fra samme tid som renskriften i øvrigt.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A og respekterer RLs rettelser heri.

Takt	Stemme	Kommentar
5	pno hh	understemme, node 1: overflødigt ♯ for c ¹ udeladt

14-18 *Lieder von Goethe* (BVN 60)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,10. Autograf. Renskrift med blæk; tilføjelser og rettelser med blyant (autograf); enkelte tilføjelser med blæk i CLs håndskrift samt musikertilføjelser med blyant (ubekendt håndskrift).

Titel: *Lieder | von Goethe | In Musik gesetzt von | Rud Immanuel Langgaard | (Rosengaarden August 1913) | [tilføjet med rød farvestift:] Sommer 1913.*

Dateringer: efter 1a: (31 October 1913) (...) [udraderet, ulæseligt] – efter 1b: 31 October 1913 – efter 2: *Rosengaarden i Tulseboda 12 August 1913 (om Morgen)* – efter 3: *Rosengaarden i Tulseboda 13 August 1913.* – efter 4: *Rosengaarden d. 16 August 1913 (Om Formiddagen)*

5 blade, 35,5 × 27 cm; 9 beskrevne, upaginerede sider; indlagt i omslag (2 blade) med CLs titelpåskrift: *Rued Langgaard | 4 Sange | til | Digte af Goethe.*

Papirtype: B. & H. Nr. 11 C. / 5. 10. (18 systemer) – omslaget dog WH Nr. 9. F. 24 (24 systemer).

Indhold (CLs omslag ikke medregnet):

blad 1r: titel

blad 1v: [*Erinnerung*][version a] 14

blad 2r: *Erinnerung* [version b] 15

blad 2v-3r: *Gleich und Gleich* 16; betegnet I.

blad 3v: blank

13 *Mit hellen Augen* (Emil Rittershaus) (BVN 61)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,8 [fol. 2]. Autograph. Fair copy in ink; autograph corrections in ink and pencil.

Heading: *Mit hellen Augen* (Rittershaus)

Dated at end: *22 August 1913*

2 leaves, 26 × 35 cm; 4 unnumbered pages of writing.

Paper type: 16 staves without manufacturer's name.

Contents:

fol. 1: *Halte still!* (= 12 above)

fol. 2: *Mit hellen Augen* (fair copy begins on the verso and ends on the recto)

Corrections in ink in the source seem to have been made during the fair copying process; judging from the handwriting, some extra corrections in pencil seem to be from the same time.

Commentary to the edition

The edition is based on source A and respects RL's corrections there.

Bar	Part	Comment
5	pno rh	lower part, note 1: superfluous ♯ before c ¹ suppressed

14-18 *Lieder von Goethe* (BVN 60)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,10. Autograph. Fair copy in ink; autograph additions and corrections in pencil; a few additions in ink in CL's hand and performer's additions in pencil (unknown hand).

Title: *Lieder | von Goethe | In Musik gesetzt von | Rud Immanuel Langgaard | (Rosengaarden August 1913) | [added in red crayon:] Summer 1913.*

Datings: after 1a: (31 October 1913) (...) [erased, illegible] – after 1b: 31 October 1913 – after 2: *Rosengaarden in Tulseboda 12 August 1913 (in the morning)* – after 3: *Rosengaarden in Tulseboda 13 August 1913.* – after 4: *Rosengaarden 16 August 1913 (in the forenoon)*

5 leaves, 35.5 × 27 cm; 9 unnumbered pages of writing; enclosed in a cover (2 leaves) on which CL has written the title: *Rued Langgaard | 4 songs | to | poems by Goethe.*

Paper type: B. & H. Nr. 11 C. / 5. 10. (18 staves) – cover: WH Nr. 9. F. 24 (24 staves).

Contents (not including CL's cover):

fol. 1r: title

fol. 1v: [*Erinnerung*] [version a] 14

fol. 2r: *Erinnerung* [version b] 15

fols. 2v-3r: *Gleich und Gleich* 16; designated I.

fol. 3v: blank

blad 4r-4v: *Blumengruss* 17; betegnet II.

blad 5r-5v: *Vergeblich* 18; betegnet III.

Sang 14 og 15 er begge for oven betegnet *Sommer 1913* [et motto?]; en længere overskrift over sang 15 er udraderet (ulæselig), og oven i det udraderede har CL skrevet titlen *Erinnerung | Goethe*. Signaturen *Rued Langgaard* over de enkelte sange er tilføjet med CLs håndskrift. Der findes noderettelser med blyant i sang 15, 17 og 18; de stammer utvivlsomt fra RLs hånd, men kan ikke nærmere tidsfæstes. Musikertilføjelserne omfatter fingersætninger og tydeliggørelse af teksten mv.; disse tilføjelser kan meget vel være kommet til efter RLs tid.

B. *Gleich und Gleich*, tidlig renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,11. Autograf. Renskrift med blæk; tilføjelser med blyant i fremmed hånd.

Titel: *Albumsblatt | von | Goethe | (Ein Blumenglöckchen) | (für eine Frauenstimme) | (12 August Rosengaarden 1913)*

Overskrift: I [oprindelig: II] *Albumsblatt*. (overstreget)

Dateret til slut: 12 Aug 1913

2 blade, 26 × 35 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider. Renskriften findes på de tre første sider (s. [4] rummer påbegyndt renskrift af *Novemberlied von Goethe*, BVN 57:3).

Papirtype: 12 systemer uden angivelse af fabrikat.

C. *Blumengruss*, tidlig renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,12. Autograf. Renskrift med blæk; rettelser og tilføjelser med blyant (autograf og fremmed hånd).

Overskrift: *Albumsblatt (Blumengruss von Goethe) für eine Singstimme | II* [det hele overstreget]

Dateret til slut: 13/8, 13

1 blad, 26 × 35 cm; 2 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: 12 systemer uden angivelse af fabrikat.

D. *Vergeblich*, tidlig renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 121,2 [blad 2v] + RLS 121,3 [blad 2v]. Autograf. Renskrift med blæk.

Overskrift: III [overstreget]; i øverste venstre hjørne af første nodeside desuden: 3 (*drei Albumsblätter*) | II [oprindelig: 1] (*der Strauss den ich gepflücket*) I [oprindelig: 2] (*Ein Blumenglöckchen*) III [oprindelig: 3] *Erinnr' ich mich doch spät u s w.*

Dateret til slut: 16/8 13

Skrevet på to ubenyttede 'bagsider' af renskrifter af sangene *Neujahrslied* (dateret 31.7.1913) og *Novemberlied* (dateret 7.8.1913) af 6 *Digte af Goethe* for mandskor (BVN 57), henholdsvis RLS 121,2 (2 blade) og RLS 121,3 (2 blade), 25,5 × 35 cm; de to 'bagsider' indeholdende *Vergeblich* er pagineret 1-2 og tillige A-B (s. 1/A indeholder t. 1-20, s. 2/B t. 21-25). Papirtype: 12 systemer uden angivelse af fabrikat.

E. Skitser

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,9 og RLS 11,7a+c. Autograf. Skitser med blæk.

fol. 4r-4v: *Blumengruss* 17; designated II.

fol. 5r-5v: *Vergeblich* 18; designated III.

Songs 14 and 15 are both marked *Summer 1913* (a motto?) at the top; a longer text above song 15 has been erased (illegible), and above the erasure CL has written the title *Erinnerung | Goethe*. The signature *Rued Langgaard* has been added over the songs in CL's handwriting. Pencilled corrections of individual notes occur in songs 15, 17 and 18; they are undoubtedly attributable to RL but cannot be more exactly dated. Performer's additions include fingering and text clarifications etc.; these may very well be from later than RL's time.

B. *Gleich und Gleich*, early fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,11. Autograph. Fair copy in ink; pencilled additions in another hand.

Title: *Albumsblatt | von | Goethe | (Ein Blumenglöckchen) | (für eine Frauenstimme) | (12 August Rosengaarden 1913)*

Heading: I [originally: II] *Albumsblatt*. (crossed out)

Dated at end: 12 Aug 1913

2 leaves, 26 × 35 cm; 4 unnumbered pages of writing. The copy occupies the first three pages (p. [4] contains the beginning of a fair copy of *Novemberlied von Goethe*, BVN 57:3).

Paper type: 12 staves without manufacturer's name.

C. *Blumengruss*, early fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,12. Autograph. Fair copy in ink; corrections and additions in pencil (some autograph, some in another hand).

Heading: *Albumsblatt (Blumengruss von Goethe) für eine Singstimme | II* [all crossed out]

Dated at end: 13/8, 13

1 leaf, 26 × 35 cm; 2 unnumbered pages of writing.

Paper type: 12 staves without manufacturer's name.

D. *Vergeblich*, early fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 121,2 [fol. 2v] + RLS 121,3 [fol. 2v]. Autograph. Fair copy in ink.

Heading: III [crossed out]; at top left-hand corner of first page of music also: 3 (*drei Albumsblätter*) | II [originally: 1] (*der Strauss den ich gepflücket*) I [originally: 2] (*Ein Blumenglöckchen*) III [originally: 3] *Erinnr' ich mich doch spät u s w.*

Dated at end: 16/8 13

Written on the back of fair copies of the songs *Neujahrslied* (dated 31 July 1913) and *Novemberlied* (dated 7 Aug. 1913) of 6 *poems by Goethe* for male chorus (BVN 57), RLS 121,2 (2 leaves) and RLS 121,3 (2 leaves) respectively, size 25.5 × 35 cm; the two 'versos' containing *Vergeblich* are paginated 1-2 and also A-B (p. 1/A contains bb. 1-20, p. 2/B bb. 21-25). Paper type: 12 staves without manufacturer's name.

E. Sketches

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,9 and RLS 11,7a+c. Autograph. Sketch in ink.

1. Overskrift: *Albumsblatt. Text von Goethe* [= *Gleich und Gleich*]

Dateret til slut: 12 Aug. 1913 (*Rosengaarden*) (*melankolsk!*)
Findes RLS 131,9 blad 2v. Beskrivelse af kilden: se ovenfor under 2 *Gefunden* [II], kilde **B**.

2. Overskrift: *Albumsblatt. Text von Goethe (Blumengruss)*

Dateret til slut: 13/8, 13

Findes RLS 131,9 blad 1r. Beskrivelse af kilden: se ovenfor under 2 *Gefunden* [II], kilde **B**.

3. [*Vergeblich*] (ubetegnet)

Tekstbegyndelse: "Erinnr ich mich doch spät und früh..."

Dateret til slut: 16/8 13 – sammen med dateringen findes tekstcitater: *Sie denk an mich, ich denk an sie und beiden hilft es nicht!*

Findes på RLS 11,7a (1 beskåret blad, 16 × 34,5 cm) + RLS 11,7c (1 blad, 23 × 34,5 cm); det første blad rummer verso sangens t. 1-24, det andet blad rummer verso t. 25 og slutdateringen; de to blade indeholder i øvrigt primært skitser til symfoni nr. 2, sats III (jfr. udgaven af dette værk i Rued Langgaard Udgaven, kilde **E6**).

F. Sangstemmeudskrift til *Gleich und Gleich*

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 132,4 [blad 1r]. Afskrift med blæk i Emma Langgaards håndskrift.

Overskrift: *Gleich und Gleich (Goethe)*

Udateret

RLS 132,4 omfatter 6 blade, 27 × 17 cm, med 11 beskrevne sider, hvoraf blad 1r indeholder nærværende kilde (blad 1v er blank), mens blad 2-6 indeholder ELs sangstemmeudskrifter til fem af de 10 Digte af Herman Wildenvey (BVN 146).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A** og respekterer alle RLs rettelser heri. De øvrige kilder er uden betydning for udgaven.

19 *Auf dem Kirchhof* [version 1914] (Detlev v. Liliencron) (BVN 73)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,14. Autograf. Renskrift med blæk.

Titel: *Auf dem Kirchhof* | (*Detlev von Liliencron*) | *aus dem Gedichte "Die Ernte" gesammelt von W. Wesper* [i.e. Vesper]

Dateret og signeret til slut: 2 August 1914 *Södervik Rud Langgaard*

3 blade, 35,5 × 27 cm; 5 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), 1-4, (blank side).

Papirtype: 18 systemer uden angivelse af fabrikat.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A**.

1. Heading: *Albumsblatt. Text von Goethe* [= *Gleich und Gleich*]

Dated at end: 12 Aug. 1913 (*Rosengaarden*) (*melancholy!*)
On RLS 131,9 fol. 2v. Description of the source: see above under 2 *Gefunden* [II], source **B**.

2. Heading: *Albumsblatt. Text von Goethe (Blumengruss)*

Dated at end: 13/8, 13

On RLS 131,9 fol. 1r. Description of the source: see above under 2 *Gefunden* [II], source **B**.

3. [*Vergeblich*] (without designation)

Text incipit: "Erinnr ich mich doch spät und früh..."

Dated at end: 16/8 13 – beside this is the text quotation: *Sie denk an mich, ich denk an sie und beiden hilft es nicht!*

On RLS 11,7a (1 leaf, trimmed, 16 × 34.5 cm) + RLS 11,7c (1 leaf, 23 × 34.5 cm); the verso of the first leaf has bb. 1-24, the verso of the second leaf has b. 25 and the concluding date; otherwise the two leaves mainly display sketches for Symphony no. 2, movement III (cf. edition of that work in the Rued Langgaard Edition series, source **E6**).

F. Voice part copy for *Gleich und Gleich*

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 132,4 [fol. 1r]. Transcript in ink in Emma Langgaard's handwriting.

Heading: *Gleich und Gleich (Goethe)*

Undated

RLS 132,4 comprises 6 leaves, 27 × 17 cm, with 11 pages of writing of which fol. 1r is the present source (fol. 1v is blank) while fols. 2-6 contain EL's voice part transcripts for five of the 10 poems by Herman Wildenvey (BVN 146).

Commentary to the edition

The edition is based on **A** and respects all RL's corrections there. The other sources are without significance for this edition.

19 *Auf dem Kirchhof* [version 1914] (Detlev v. Liliencron) (BVN 73)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,14. Autograph. Fair copy in ink.

Title: *Auf dem Kirchhof* | (*Detlev von Liliencron*) | *aus dem Gedichte "Die Ernte" gesammelt von W. Wesper* [i.e. Vesper]

Dated and signed at end: 2 August 1914 *Södervik Rud Langgaard*

3 leaves, 35.5 × 27 cm; 5 pages of writing, pagination: (title page), 1-4, (blank page).

Paper type: 18 staves without manufacturer's name.

Commentary to the edition

The edition is based on **A**.

Takt	Stemme	Kommentar
11	pno hh vh	node 5: ♭ for hhv. a ¹ og a er tilføjet i A med blyant (af RL?)

20 *Auf dem Kirchhof* [Ny version]
(Detlev v. Liliencron) (BVN 245)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,15. Autograf. Renskrift med blæk; enkelte rettelser med blyant (autograf).

Titel: *Rued Langgaard* [skrevet med CLs håndskrift] | *Auf dem Kirchhof*. | (Detlev von Liliencron) | *Värmland (Södervik) 2 August 1914*. | [signeret:] *Rued Langgaard*

Ingen datering til slut.

2 blade, 34,5 × 26 cm; 4 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), 1-3.

Papirtype: 10 systemer uden angivelse af fabrikat.

Akkompagnementet er forenklet i denne version. Efter skriften at dømme er manuskriptet udfærdiget i 1940'erne, antagelig midt i dette årti.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A** og respekterer RLs rettelser heri.

Takt	Stemme	Kommentar
8	pno	‡ for tonen a (4 gange) udeladt i analogi med t. 31
18	pno hh	overstemme, node 1: umotiveret marc. udeladt (overbinding fra t. 17)

21 *Marienwürmchen* (Anon.) (BVN 75)

A. Renskrift (autograf med rettelser)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,16. Autograf. Renskrift med blæk; en del rettelser med blyant og blæk (autograf).

Titel: *Marienwürmchen*. | *Aus dem Gedichte "Die Ernte" | gesammelt von Will. Vesper* [i.e. Will Vesper]. | (Verlag: W. Langewiesche-Brandt | Düsseldorf und Leipzig.) | Komponeret 3 August 1914 | (Södervik) | [tilføjet med blyant:] *Värmland*
Dateret til slut: *Accompagnementet omarbejdet 14 April 1915*. R. L.

2 blade, 35,5 × 27 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider. Renskriften findes på de tre første sider (s. [4] rummer ubetegnede og udaterede skitser med blæk til strygekvartet nr. 5, BVN 189).

Papirtype: *B. & H. Nr. 11 C. / 2. 13.* (18 systemer).

Den oprindelige version fra 1914 kendes ikke. Der er skitseprægede rettelser i t. 5-8, indført i flere omgange med sort og violet blæk og med blyant. RL har udskrevet revisionen på den modstående side med blyant i (nogenlunde) læselig form. Endvidere er t. 14 rettet med violet blæk, åbenbart en tilbage-

Bar	Part	Comment
11	pno rh lh	note 5: ♭ before a ¹ and a respectively are added in pencil in A (by RL?)

20 *Auf dem Kirchhof* [New version]
(Detlev v. Liliencron) (BVN 245)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,15. Autograph. Fair copy in ink; a few autograph corrections in pencil.

Title: *Rued Langgaard* [in CL's handwriting] | *Auf dem Kirchhof*. | (Detlev von Liliencron) | *Värmland (Södervik) 2 August 1914*. | [signed:] *Rued Langgaard*

No date at end.

2 leaves, 34.5 × 26 cm; 4 pages of writing, pagination: (title page), 1-3.

Paper type: 10 staves without manufacturer's name.

The accompaniment is simplified in this version. The handwriting indicates that the manuscript is from the 1940s, probably the middle of that decade.

Commentary to the edition

The edition is based on source **A** and respects RL's corrections there.

Bar	Part	Comment
8	pno	‡ before the note a (4 times) suppressed by analogy with b. 31
18	pno rh	top part, note 1: unmotivated marc. suppressed (tied over from b. 17)

21 *Marienwürmchen* (Anon.) (BVN 75)

A. Fair copy (autograph with corrections)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,16. Autograph. Fair copy in ink; several autograph corrections in pencil and ink.

Title: *Marienwürmchen*. | *Aus dem Gedichte "Die Ernte" | gesammelt von Will. Vesper* [i.e. Will Vesper]. | (Verlag: W. Langewiesche-Brandt | Düsseldorf und Leipzig.) | Composed 3 August 1914 | (Södervik) | [added in pencil:] *Värmland*
Dated at end: *Accompagnement revised 14 April 1915*. R. L.

2 leaves, 35.5 × 27 cm; 4 unnumbered pages of writing. The fair copy is on the first three pages (p. [4] has undesignated and undated sketches in ink for Stringquartet no. 5, BVN 189).

Paper type: *B. & H. Nr. 11 C. / 2. 13.* (18 staves).

The original from 1914 is not now known. Corrections outlined in bb. 5-8 have been entered at different times in black and violet ink and in pencil. RL has rewritten the whole revised passage on the opposite page in pencil in (more or less) legible form. Moreover, b. 14 has been altered in violet ink, apparently correcting it back to the "first version from July

retning til “første Version Juli 1914”. Endelig noterer RL i t. 18 med violet blæk en “ossia”-variant af taktens slutning, men denne ændring er atter annulleret (overstreget). At dømme efter skriften er alle disse rettelser af sen dato, dvs. fra 1940'erne.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A og respekterer RLs seneste rettelser heri.

22 *Marienlied* (J. v. Eichendorff) (BVN 76)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,17. Autograf. Renskrift med blæk.

Titel: *Marienlied*. | *Gedicht von Joseph von Eichendorff*. | (*Aus dem Gedichte: Von Wald und Welt.*) | *für eine Singstimme mit Pianoforte*.

Dateret til slut: 4 August 1914 (Södervik)

2 blade, 35,5 × 27 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider. Renskriften findes på de tre første sider.

Papirtype: *B. & H. Nr. 11 C.* / 2. 13. (18 systemer).

Skrift, blæk og papir er så lig ovennævnte manuskript til 21 *Marienwürmchen*, at også nærværende kilde må antages at være udfærdiget i 1915. En eventuel tidligere version fra 1914 kendes ikke. – Manuskriptet er efterfølgende blevet benyttet af RL som kladdepapir; titelsiden er forsynet med uidentificeret blyantsskitse, side [3] med et notat vedr. Robert Schumann og side [4] med diverse udaterede skitser med blæk og blyant til bl.a. musikken til *En Digtters Drøm* (BVN 181).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A.

Takt	Stemme	Kommentar
5	V	node 1-2: RL har indskudt et fejlagtigt “die” i teksten på node 2 (“Wenn ins <i>die</i> Land die Wetter...”); ordet er fjernet af udgiverne

23-27 *Fünf Lieder* (J. v. Eichendorff, H. Heine) (BVN 77)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,18. Autograf. Renskrift med blæk; blyantstilføjelser i autograf samt tilføjelser med blæk i CLs og Emma Langgaards håndskrift.

Titel: *Fünf Lieder* | *Text von* | *Josef Freiherr von Eichendorff* | *und* | *Heinrich Heine* | *Musik von* | *Rud Immanuel Langgaard* | 1) *Es steht ein Berg in Feuer* | 2) *Morgendäm[me]rung* | 3) *Was ist mir denn so wehe?* | 4) *Ich weiss einen grossen Garten* | 5) *Ein Fichtenbaum* | [...]

Dateringer: efter 1: 4 August 1914 – efter 2: 5 August 1914

1914”. Finally, in b. 18 RL has provided in violet ink an “ossia” variant of the conclusion of the bar, but this correction has been annulled (crossed out). The handwriting indicates that all these corrections are of late date, i.e. from the 1940s.

Commentary to the edition

The edition is based on source A and respects RL’s final corrections there.

22 *Marienlied* (J. v. Eichendorff) (BVN 76)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard’s Collection, RLS 131,17. Autograph. Fair copy in ink.

Title: *Marienlied*. | *Gedicht von Joseph von Eichendorff*. | (*Aus dem Gedichte: Von Wald und Welt.*) | *für eine Singstimme mit Pianoforte*.

Dated at end: 4 August 1914 (Södervik)

2 leaves, 35.5 × 27 cm; 4 unnumbered pages of writing. The fair copy is on the first three pages.

Paper type: *B. & H. Nr. 11 C.* / 2. 13. (18 staves).

Handwriting, ink and paper resemble the manuscript of 21 *Marienwürmchen* so closely that the present source must also be presumed to have been written in 1915. A possible prior version from 1914 is not known. – This manuscript was afterwards used by RL as draft paper; the title page has an unidentified sketch in pencil, p. [3] has a note concerning Robert Schumann, and p. [4] has various undated sketches in ink and pencil, *inter alia* for the music to *A Poet’s Dream* (BVN 181).

Commentary to the edition

The edition is based on source A.

Bar	Part	Comment
5	V	notes 1-2: RL has interpolated an incorrect “die” in the text (on note 2) (“Wenn ins <i>die</i> Land die Wetter...”); this word has been editorially suppressed

23-27 *Fünf Lieder* (J. v. Eichendorff, H. Heine) (BVN 77)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard’s Collection, RLS 131,18. Autograph. Fair copy in ink; autograph additions in pencil plus additions in ink in CL’s and Emma Langgaard’s handwriting.

Title: *Fünf Lieder* | *Text von* | *Josef Freiherr von Eichendorff* | *und* | *Heinrich Heine* | *Musik von* | *Rud Immanuel Langgaard* | 1) *Es steht ein Berg in Feuer* | 2) *Morgendäm[me]rung* | 3) *Was ist mir denn so wehe?* | 4) *Ich weiss einen grossen Garten* | 5) *Ein Fichtenbaum* | [...]

Datings: after 1: 4 August 1914 – after 2: 5 August 1914 Söder-

Södervik – efter 3: 5/8, 14 – efter 4: 5 [rettet fra 4] August 1915 – efter 5: 6/8 14 *Södervik*. – Efter alle dateringer er initialerne R.L. tilføjet med CLs håndskrift.

6 blade, 26 × 35 cm; 12 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: 14 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indhold:

blad 1r : titel

blad 1v-2r: *Es steht ein Berg in Feuer*

blad 2v-3r: *Morgendäm[me]rung*

blad 3v-4r: *Was ist mir denn so wehe?*

blad 4v-5r: *Ich weiss einen grossen Garten (Jeg kender en dejlig Have)*

blad 5v-6r: *Ein Fichtenbaum* [Version 1914]

blad 6v: ufuldstændig renskrift af *Du armer Wald* (= *Waldeslieder* kilde C, jfr. nedenfor 28 ff.)

Ich weiss einen grossen Garten er forsynet med dansk tekst, som senere er overstreget med blyant i sangstemmen, men som også findes udskrevet med Emma Langgaards håndskrift for neden på sangens sidste side (blad 5r). Den danske tekst består af to strofer (mod Eichendorffs ene); oversættelse og tildigtning skyldes rimeligvis RL eller Emma Langgaard. På samme side (blad 5r) har RL med blyant tilføjet et løst skitseret forslag til udvidelse af klaversatsen, hvor t. 20 erstattes af 3 takter afsluttende med gentagelsestegn; der er tale om et mellemstil til brug ved udførelse med dansk tekst (to strofer). I tilknytning hertil er skitseret en ny slutning på i alt 4 takter.

B. Sangstemmeudskrift “Jeg kender en dejlig Have”

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,19. Afskrift med blæk i Emma Langgaards håndskrift.

Overskrift: *Jeg kender en dejlig Have*

Udateret.

1 blad, 26 × 35 cm; 2 beskrevne, upaginerede sider (sangstemmeudskriften omfatter 1 side; verso rummer påbegyndt renskrift af *Choralforspil til “Jeg vil din Pris udsjunge”* for orgel; BVN 52:1).

Papirtype: 12 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indeholder kun dansk tekst “efter J. v. Eichendorff’s ‘Ich weiss einen grossen Garten’” (to strofer).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A og respekterer RLs rettelser heri. Udvidelsen af klaversatsen i slutningen af *Ich weiss einen grossen Garten* er uden relevans i denne sammenhæng, da den dels er løst skitseret og næsten ulæselig, dels alene retter sig mod den anonyme danske tekstversion, som ikke optages i udgaven.

1. *Es steht ein Berg in Feuer* 23

Takt	Stemme	Kommentar
23	pno vh	øverste node: H rettet til d i analogi med konteksten; H formodes at være en skrivefejl

vik – after 3: 5/8, 14 – after 4: 5 [corrected from 4] August 1915 – after 5: 6/8 14 *Södervik*. – After all these datings the initials R.L. have been added in CL’s handwriting.

6 leaves, 26 × 35 cm; 12 unnumbered pages of writing.

Paper type: 14 staves without manufacturer’s name.

Contents:

fol. 1r : title page

fols. 1v-2r: *Es steht ein Berg in Feuer*

fols. 2v-3r: *Morgendäm[me]rung*

fols. 3v-4r: *Was ist mir denn so wehe?*

fols. 4v-5r: *Ich weiss einen grossen Garten (I know a lovely garden)*

fols. 5v-6r: *Ein Fichtenbaum* [Version 1914]

fol. 6v: incomplete fair copy of *Du armer Wald* (= *Waldeslieder* source C, cf. below 28 ff.)

Ich weiss einen grossen Garten is supplied with a Danish text which has later been crossed out in pencil in the voice part, but which Emma Langgaard has also copied out at the bottom of the last page of the song (fol. 5r). This Danish text comprises two stanzas (Eichendorff has only one); the translation and extra stanza are presumably by RL or Emma Langgaard. On the same page (fol. 5r) RL has added a loose sketch in pencil for an extension of the piano part in which b. 20 is replaced by 3 bars ending with a repetition sign; the addition is meant as an interlude when the song is sung in Danish (with two stanzas). There is a sketch here for a new coda (4 bars in all).

B. Voice part copy for “I know a lovely garden”

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard’s Collection, RLS 131,19. Transcript in ink in Emma Langgaard’s handwriting.

Heading: *Jeg kender en dejlig Have*

Undated.

1 leaf, 26 × 35 cm; 2 unnumbered pages of writing (the transcript of the voice part fills 1 page; the verso has the beginning of a fair copy of the *Chorale prelude to “I will sing your praise”* for organ, BVN 52:1).

Paper type: 12 staves without manufacturer’s name.

Contains only the Danish text “after J. v. Eichendorff’s ‘Ich weiss einen grossen Garten’” (two stanzas).

Commentary to the edition

The edition is based on source A and respects RL’s corrections there. The extension of the piano part at the end of *Ich weiss einen grossen Garten* is not relevant in this context, partly because it is an almost illegible loose sketch but also because it only relates to the anonymous Danish text version not included in the present edition.

1. *Es steht ein Berg in Feuer* 23

Bar	Part	Comment
23	pno lh	upper note: B emended to d by contextual analogy; B is to be regarded as a scribal error

5. Ein Fichtenbaum 27

1-10, pno hh RL angiver utvetydigt første node i hver takt med én punktering og anden node med to punkteringer, hvad der må tolkes som vekslende synkopiering i takten (og præciseret med redaktionelt indsatte pauser, skiftevis ♯ og ♯)

5. Ein Fichtenbaum 27

1-10, pno rh RL clearly writes the first note in each bar with a dot and the second note with a double dot; this must be understood as alternating syncopations in the bar (clarified here by editorially supplied rests, alternately ♯ and ♯)

28-31 Waldeslieder (O. v. Redwitz) (BVN 81)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,20. Autograf. Renskrift med blæk; sang 2 med tilføjelser og enkelte rettelser med blæk og blyant (autograf).

Titel: *Waldeslieder* | von | *Oscar von Redwitz*. | *In Musik gesetzt* | für eine | Frauenstimme und Pianoforte | von | *Rud Langgaard*. | 1) *Du Quell* – | 2) *Du Tropfen Thau* | 3) *Waldvögelein* | 4) *Du armer Wald*. | (Snekkersten Sept 1914)

Dateringer: efter 1: 13 Sept. 1914 (Snekkersten) – efter 2: 12 September (Snekkersten) 1914 (desuden signeret *Rud Langgaard*) – efter 3: 13 Sept 1914 (Snekkersten) – efter 4: 11 Sept. 1914 (Snekkersten)

7 blade, 26 × 35 cm; 12 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: 14 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indhold:

blad 1r: titel

blad 1v-2r-2v: I. *Du Quell* –

blad 3r-3v-4r: II. *Du Tropfen Tau* [sic]; (komponistangivelsen *Rued Langgaard* blad 3r for oven er tilføjet i CLs håndskrift og skrevet oven i tidligere, nu udraderet overskrift: *Aus Amaranths Waldeslieder* [...])

blad 4v: blank

blad 5r-5v-6r: III. *Waldvögelein!* (titlen gentaget af RL med senere håndskrift og rettet fra: *Waldwögelein!*)

blad 6v: blank

blad 7r-7v: IV. *Du armer Wald!* (komponistangivelsen *Rued Langgaard* blad 7r for oven er i CLs håndskrift)

RLs rettelser og tilføjelser i sang 2 retter sig mod kilde B.

B. Ny renskrift af *Waldvögelein*

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,22. Autograf. Renskrift med blæk; enkelte tilføjelser og rettelser med blyant (autograf).

Titel: *Rued Langgaard* [i CLs håndskrift] | *Waldvögelein*. | (Aus “*Amaranths Waldeslieder*” von | *Oscar von Redwitz*) | komp. September 1914

Overskrift: *Waldvögelein! Oscar von Redwitz*

Dateret og signeret til slut: 13 September 1914. *Snekkersten*. *Rued Langgaard*.

4 blade, 34 × 27 cm; 5 beskrevne sider, pagineret: (titelside), [1], 2, [3], 4, (3 blanke sider).

Papirtype: *Beethoven Papier Nr. 31 (12 Linien)*.

I forhold til originalversionen i kilde A repræsenterer B en gennemskrivning af sangen uden nævneværdige musikalske ændringer, men med en del småkorrektioner af dynamik og

28-31 Waldeslieder (O. v. Redwitz) (BVN 81)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,20. Autograph. Fair copy in ink; song 2 with autograph additions and a few corrections in ink and pencil.

Title: *Waldeslieder* | von | *Oscar von Redwitz*. | *In Musik gesetzt* | für eine | Frauenstimme und Pianoforte | von | *Rud Langgaard*. | 1) *Du Quell* – | 2) *Du Tropfen Thau* | 3) *Waldvögelein* | 4) *Du armer Wald*. | (Snekkersten Sept 1914)

Datings: after 1: 13 Sept. 1914 (Snekkersten) – after 2: 12 September (Snekkersten) 1914 (also signed *Rud Langgaard*) – after 3: 13 Sept 1914 (Snekkersten) – after 4: 11 Sept. 1914 (Snekkersten)

7 leaves, 26 × 35 cm; 12 unnumbered pages of writing.

Paper type: 14 staves without manufacturer's name.

Contents:

fol. 1r: title

fols. 1v-2r-2v: I. *Du Quell* –

fols. 3r-3v-4r: II. *Du Tropfen Tau* [sic]; (the composer's name *Rued Langgaard* is added at the top of fol. 3r in CL's handwriting, written over an earlier (now obliterated) heading: *Aus Amaranths Waldeslieder* [...])

fol. 4v: blank

fols. 5r-5v-6r: III. *Waldvögelein!* (title repeated by RL in later handwriting, altered from: *Waldwögelein!*)

fol. 6v: blank

fol. 7r-7v: IV. *Du armer Wald!* (the composer's name *Rued Langgaard* is added at the top of fol. 7r in CL's handwriting)

RL's corrections and additions in song 2 refer to source B.

B. New fair copy of *Waldvögelein*

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,22. Autograph. Fair copy in ink; a few autograph additions and corrections in pencil.

Title: *Rued Langgaard* [in CL's handwriting] | *Waldvögelein*. | (Aus “*Amaranths Waldeslieder*” von | *Oscar von Redwitz*) | comp. September 1914

Heading: *Waldvögelein! Oscar von Redwitz*

Dated and signed at end: 13 September 1914. *Snekkersten*. *Rued Langgaard*.

4 leaves, 34 × 27 cm; 5 pages of writing, pagination: (title page), [1], 2, [3], 4, (3 blank pages).

Paper type: *Beethoven Papier Nr. 31 (12 Linien)*.

Compared with the original version in source A, source B represents a copy of the song without musically significant changes but with some minor corrections of dynamics and

artikulation; notationen er endvidere ændret fra 6/8 til 3/4 med fordoblede nodeværdier, ligesom RL har tilføjet pedalangivelser og metronomtal. *Ossia* t. 32-33 er ligeledes en tilføjelse. Det er ikke oplyst, hvornår revisionen fandt sted, men det nye manuskript er efter håndskrift og papir at domme udfærdiget i 1940'erne, sandsynligvis midt i dette årti.

C. Kladde til *Du armer Wald*

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,18 [blad 6v]. Autograf. Kladder med blæk.

Overskrift: (*Aus Amaranths Herbsteslieder.*) | *Du armer Wald.* (*Oscar v. Redwitz*)

Dateret til slut: 11 Sept. 1914 (*Snekkersten*) [komponistsignaturen R.L. tilføjet i CL's håndskrift]

Findes på sidste side af manuskriptet til *Fünf Lieder*, jfr. beskrivelsen ovenfor under 23 ff., kilde A.

Klaverakkompagnementet t. 19-24 (gentagelse af t. 3-8) mangler. Klaversatsen rummer flere, om end ret ubetydelige, varianter i forhold til den renskrevne version i A.

D. Sangstemmeudskrifter

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 89,4 + 131,21. Afskrift med blæk i Emma Langgaards håndskrift.

Overskrifter: *Du Quell –*, *Du Tropfen Thau*, *Waldvögelein*, *Du armer Wald!*

Udateret.

Sang 1-3 findes på RLS 89,4:

3 blade, 26 × 34,5 cm; 6 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: 6 systemer uden angivelse af fabrikat.

Indhold: Sangstemmerne findes på de 3 blades versosider, mens rectosiderne rummer blæserstemmer til *Af Højheden oprunden er* for orgel og messingblæsere (BVN 52:2a); de sidste 7 takter af *Du Tropfen Thau* findes på en lille folde-udlap, 6 × 14 cm, som nu foreligger løst.

Sang 4 findes på RLS 131,21:

1 blad, 26 × 28 cm (beskåret tværfolio); 1 beskrevet side.

Papirtype: 18 systemer uden angivelse af fabrikat.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A for sang 1-2 og 4's vedkommende; hvad angår sang 3 følger udgaven den reviderede version i kilde B. De øvrige kilder er uden betydning for udgaven.

2. *Du Tropfen Thau* 29

Portamento er ofte angivet kun i højre eller kun i venstre hånd. Når der er tale om en række rytmisk ensartede noder eller akkorder, hvor begge hænder 'følges ad', er der i udgaven foretaget stiltiende komplettering, således at notationen bliver ensartet i begge hænder.

3. *Waldvögelein!* 30

Det er uklart, hvordan RL's metronomangivelser skal fortolkes: over første takt skriver han ♩ = 104, men for oven på siden skriver han ♩ = 96 *først*; måske skal angivelserne opfattes således, at begyndelsestempoet skal være 96, og at 104 indtræder ved repetitionen t. 16

articulation; the notation is also altered from 6/8 to 3/4 with doubled note values, and RL has likewise added pedal and metronome markings and *Ossia* at bb. 32-33. The date of revision is not stated but the handwriting and paper type suggest the 1940s, probably the middle of that decade.

C. Sketch of *Du armer Wald*

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,18 [fol. 6v]. Autograph sketch in ink.

Heading: (*Aus Amaranths Herbsteslieder.*) | *Du armer Wald.* (*Oscar v. Redwitz*)

Dated at end: 11 Sept. 1914 (*Snekkersten*) [the composer's initials R.L. added in CL's handwriting]

Written on the last page of the manuscript of *Fünf Lieder*, cf. the description above under 23 ff., source A.

The piano accompaniment to bb. 19-24 (repetition of bb. 3-8) is missing. The piano part has several, though fairly insignificant, variants in comparison with the fair copy in A.

D. Voice part copies

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 89,4 + 131,21. Transcript in ink in Emma Langgaard's handwriting.

Headings: *Du Quell –*, *Du Tropfen Thau*, *Waldvögelein*, *Du armer Wald!*

Undated.

Songs 1-3 are in RLS 89,4:

3 leaves, 26 × 34.5 cm; 6 unnumbered pages of writing.

Paper type: 6 staves without manufacturer's name.

Contents: These parts are on the versos of the 3 leaves; the rectos contain the brass parts for *From heaven on high* for organ and brass (BVN 52:2a); on a little fold-out scrap of paper measuring 6 × 14 cm and now loosened from the remainder are the last 7 bars of *Du Tropfen Thau*.

Song 4 is in RLS 131,21:

1 leaf, 26 × 28 cm (oblong folio, trimmed); 1 page of writing.

Paper type: 18 staves without manufacturer's name.

Commentary to the edition

The edition is based on source A for songs 1-2 and song 4; for song 3 it follows the revised version in source B. The other sources are without significance for this edition.

2. *Du Tropfen Thau* 29

Portamento is often shown only in the right or only in the left hand. Where a sequence of rhythmically identical notes or chords occurs in both hands, the edition silently supplies whatever is required to render the notation the same in both hands.

3. *Waldvögelein!* 30

It is not clear how RL's metronome marks are to be interpreted: over the first bar he writes ♩ = 104, but at the top of the page he writes ♩ = 96 *først*; perhaps this means that the tempo is to be 96 at the beginning, increasing to 104 at the repetition from b. 16

32 *Ich kenn' den blassen Engel nur zu gut* (Emil Rittershaus) (BVN 83)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,26. Autograf. Renskrift med blæk.

Titel: *Ich kenn' den blassen Engel nur zu gut* | (Emil Rittershaus) | *In Musik gesetzt* | von | *Rud Immanuel Langgaard*. | (Komp. October 1914)

Overskrift: *Ich kenn' den blassen Engel nur zu gut!* [...]

Signeret og dateret til slut: *R.L. 26-29 October 1914 (Kbn)* [København]

4 blade, 35 × 26 cm; 7 beskrevne, upaginerede sider. Renskriften findes på de første 6 sider (s. [7] rummer et par takters uddrag af klaversatsen i ubekendt håndskrift; s. [8] er blank).

Papirtype: 12 systemer uden angivelse af fabrikat (papiret har 4 × 3 systemer tilrettelagt for notation af solostemme med akkompagnement).

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A.

Takt	Stemme	Kommentar
5	pno hh	RL angiver <i>m.s.</i> og <i>m.d.</i> , men har øjensynlig ved en fejltagelse byttet om på de to forkortelser; udgiveren har følgelig ændret <i>m.s.</i> til <i>m.d.</i> over systemet og <i>m.d.</i> til <i>m.s.</i> under systemet

33 *Aus alten Märchen* (H. Heine) (BVN 85)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,27. Autograf. Renskrift med blæk; sangteksten er gentaget og tydeliggjort med blyant i fremmed hånd.

Titel: *Aus alten Märchen* – | (Heinrich Heine) | *Rued Langgaard* [signaturen i CLs håndskrift]

Dateret til slut: *8 November 1914* (initialerne *R. L.* tilføjet med CLs håndskrift)

3 blade, 35,5 × 27 cm; 5 beskrevne, upaginerede sider (sidste side blank).

Papirtype: *B & H. Nr. 5. A. / 7.09.* (12 systemer i 4 fortrykte akkolader beregnet for solostemme med klaverakkompagnement).

RL har på et tidspunkt revideret sangens fire sidste takter, som er anført i en alternativ version (med blæk) efter slutdateringen; senere har han annulleret denne ændring ved overstregning og samtidig sanktioneret den oprindelige version ved at udradere den tidligere overstregning af disse takter.

B. Sangstemmeudskrift

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling. Afskrift med blæk i Emma Langgaards håndskrift.

32 *Ich kenn' den blassen Engel nur zu gut* (Emil Rittershaus) (BVN 83)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,26. Autograph. Fair copy in ink.

Title: *Ich kenn' den blassen Engel nur zu gut* | (Emil Rittershaus) | *In Musik gesetzt* | von | *Rud Immanuel Langgaard*. | (Comp. October 1914)

Heading: *Ich kenn' den blassen Engel nur zu gut!* [...]

Signed and dated at end: *R.L. 26-29 October 1914 (Kbn)* [Copenhagen]

4 leaves, 35 × 26 cm; 7 unnumbered pages of writing. The fair copy is on the first 6 pages (p. [7] has a couple of bars extracted from the piano part in an unknown hand; p. [8] is blank).

Paper type: 12 staves without manufacturer's name (the paper has 4 × 3 staves designed for the notation of solo voice with accompaniment).

Commentary to the edition

The edition is based on source A.

Bar	Part	Comment
5	pno rh	RL specifies <i>m.s.</i> and <i>m.d.</i> but has apparently inverted the two abbreviations by mistake; <i>m.s.</i> above the staff has therefore been editorially emended to <i>m.d.</i> above the staff, and <i>m.d.</i> to <i>m.s.</i> below the staff.

33 *Aus alten Märchen* (H. Heine) (BVN 85)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,27. Autograph. Fair copy in ink; the song text is repeated and clarified by an unknown hand in pencil.

Title: *Aus alten Märchen* – | (Heinrich Heine) | *Rued Langgaard* [signature in CL's handwriting]

Dated at end: *8 November 1914* (the initials *R. L.* added in CLs handwriting)

3 leaves, 35.5 × 27 cm; 5 unnumbered pages of writing (last page blank).

Paper type: *B & H. Nr. 5. A. / 7.09.* (12 staves in 4 pre-printed accolades designed for solo voice with piano accompaniment).

At some stage RL revised the last four bars of the song, which are supplied in an alternative version (in ink) after the final dating; later he crossed out this change and restored the original version by erasing the previous crossing-out of these bars.

B. Voice part copy

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection. Transcript in ink in Emma Langgaard's handwriting.

To eksemplarer:

1. RLS 131,28. Overskrift: *Aus alten Märchen (Stimme)*

Udateret.

2 blade, 35,5 × 27 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: *B. & H. Nr. 11. A / 7. 14.* (18 systemer).

Med stiknoder fra klaverstemmen samt musikertilføjelser med blyant (fremmed hånd).

2. RLS 131,30. Overskrift: *Aus alten Märchen (Heine)*

Udateret.

2 blade, 27 × 17 cm; 4 beskrevne, upaginerede sider.

Papirtype: *No. 23, Ovd. 14* (14 systemer).

Indhold:

blad 1r-1v: *Wer zum ersten Male liebt* (= 34 nedenfor, kilde **B**)

blad 1v-2r-2v: *Aus alten Märchen*

B2 rummer blyantstilføjelser vedrørende dynamik og en ændring af sangstemmen i t. 49; ændringerne går uden tvivl tilbage til RLs tid, men er næppe i hans håndskrift (måske Emma Langgaards?); varianter er registreret i noterne nedenfor.

C. Fragment af skitse

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 132,2 [blad 2r]. Autograf. Blyant.

Uden overskrift; udateret.

Fragment med teksten “zerfliesst wie eitel Schaum”

Findes på titelsiden af renskriften til *Sonetter af “Adam Homo”* (BVN 147); dette manuskript omfatter 13 blade (blad 1 og 13 udgøres af et senere tilføjet omslag), 35,5 × 27 cm.

Papirtype (blad 2-12): *B. & H. Nr. 11. A / 7. 14.* (18 systemer).

Skitsen omfatter 8 slutningstakter + 6 overstregede takter.

Der er tale om en ganske anden slutning end den, der ses i kilde **A** og **B**; indholdet af den første takt indikerer dog, at skitsen har relation til den kendte version af sangen. Skitsen er noteret på en renskrift til et andet værk, som først blev til i 1918, og håndskriften og andre indicier bekræfter, at skitsen er blevet til i 1918 eller kort derefter. Der må altså være tale om en skitse til en, i øvrigt ukendt, revideret version af sangen.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde **A**. De øvrige kilder er uden betydning for udgaven. Varianter i sangstemmen i kilde **B2** fremgår af følgende noter.

Takt	Stemme	Kommentar
11	V	B2 : node 2-3: < tilføjet med blyant (ubekendt hånd)
12	V	B2 : node 1-3: > tilføjet med blyant (ubekendt hånd)
30	V	B2 : node 4-5: < tilføjet med blyant (ubekendt hånd)
31-32	V	B2 : > tilføjet med blyant fra t. 31 node 1 til t. 32 node 1 (ubekendt hånd)
41	V	B2 : node 5: <i>f</i> tilføjet med blyant (ubekendt hånd)

One copy and one duplicate:

1. RLS 131,28. Heading: *Aus alten Märchen (Stimme)*

Undated.

2 leaves, 35.5 × 27 cm; 4 unnumbered pages of writing.

Paper type: *B. & H. Nr. 11. A / 7. 14.* (18 staves).

With cues from the piano part and performer's additions (another hand, pencil).

2. RLS 131,30. Heading: *Aus alten Märchen (Heine)*

Undated.

2 leaves, 27 × 17 cm; 4 unnumbered pages of writing.

Paper type: *No. 23, Ovd. 14* (14 staves).

Contents:

fol. 1r-1v: *Wer zum ersten Male liebt* (= 34 below, source **B**)

fols. 1v-2r-2v: *Aus alten Märchen*

B2 has pencilled additions relating to dynamics and an alteration of the voice part in b. 49; the changes are undoubtedly from RL's time but are hardly in his handwriting (possibly Emma Langgaard's?); for variants see the notes below.

C. Fragment of sketch

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 132,2 [fol. 2r]. Autograph. Pencil.

No designation at the top; undated.

Fragment with the text “zerfliesst wie eitel Schaum”

Found at title page of the fair copy of *Sonnets from “Adam Homo”* (BVN 147); this manuscript comprises 13 leaves (fols. 1 and 13 are a cover added later), 35.5 × 27 cm.

Paper type (fols. 2-12): *B. & H. Nr. 11. A / 7. 14.* (18 staves).

The sketch has 8 concluding bars + 6 crossed-out bars. This conclusion is quite different from that given in sources **A** and **B**; the contents of the first bar indicate, however, that the sketch is related to the known version of the song. On the other hand, it is added on a fair copy of another work that did not come into existence until 1918, which together with details in the handwriting could imply a dating to that year or shortly thereafter. If so it is a sketch for an otherwise unknown revision of the song.

Commentary to the edition

The edition is based on source **A**. The other sources are without significance for this edition. Variants in the voice part in source **B2** are listed in the notes below.

Bar	Part	Comment
11	V	B2 : notes 2-3: < added in pencil (unknown hand)
12	V	B2 : notes 1-3: > added in pencil (unknown hand)
30	V	B2 : notes 4-5: < added in pencil (unknown hand)
31-32	V	B2 : > added in pencil from b. 31 note 1 to b. 32 note 1 (unknown hand)
41	V	B2 : note 5: <i>f</i> added in pencil (unknown hand)

- 48 V takten går ikke op rytmisk; node 3 er redaktionelt ændret fra til
- 49 V **B2**: node 3-5 ændret fra f²-f²-es² til b¹-bes¹-bes¹ med blyant (ubekendt hånd)

- 48 V the bar is rhythmically defective; note 3 editorially emended from to
- 49 V **B2**: notes 3-5 altered in pencil from f²-f²-e² to b¹-b¹-b¹ (unknown hand)

34 *Wer zum ersten Male liebt* (H. Heine) (BVN 87)

34 *Wer zum ersten Male liebt* (H. Heine) (BVN 87)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,29. Autograf. Renskrift med blæk; rettelser med blyant (autograf); musikertilføjelser i sangteksten med blyant (ubekendt håndskrift).

Titel: *Wer zum ersten Male liebt* – | von | *Heinrich Heine* | *In Musik gesetzt* | für eine Singstimme mit Pianoforte | von | *R.L.* | 10 Dec 1914

Ingen slutdatering. Signaturen *Rued Langgaard* til slut er i CLs håndskrift.

2 blade, 35,5 × 27 cm; 4 beskrevne sider, pagineret (titelside), 1-3.

Papirtype: *B. & H. Nr. 11 C. / 2. 13.* (18 systemer).

Sangens efterspil er omarbejdet af RL med blyant, således at t. 17-18 erstattes af tre nye takter; de to oprindelige takter er overstreget. Efter skriften at dømme er revisionen sket ret kort tid efter at blækrenskriften blev til; en yderligere blækrettelse er tydeligvis af senere dato (1930'erne eller senere). De nye takter er noteret med enkelte uklare detaljer.

A. Fair copy (autograf)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,29. Autograph. Fair copy in ink; autograph corrections in pencil; performer's additions to the song text in pencil (unknown hand).

Title: *Wer zum ersten Male liebt* – | von | *Heinrich Heine* | *In Musik gesetzt* | für eine Singstimme mit Pianoforte | von | *R.L.* | 10 Dec 1914

At the end no date, but the signature *Rued Langgaard* in CL's handwriting.

2 leaves, 35.5 × 27 cm; 4 pages of writing, pagination: (title page), 1-3.

Paper type: *B. & H. Nr. 11 C. / 2. 13.* (18 staves).

The coda was revised in pencil by RL, who replaced bb. 17-18 with three new bars; the two original bars are crossed out. The handwriting suggests that the revision took place shortly after the production of the fair copy in ink; another ink correction is obviously later (from the 1930s or after). There are a few unclear details in the new bars.

B. Sangstemmeudskrift

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,30 [blad 1]. Afskrift med blæk i Emma Langgaards håndskrift; musikertilføjelser med blyant (ubekendt håndskrift).

Overskrift: *Wer zum ersten Male liebt* | (*Heine*)

Se manuskriptbeskrivelsen ovenfor under 33, kilde B.

B. Voice part copy

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,30 [fol. 1]. Transcript in ink in Emma Langgaard's handwriting; performer's additions in pencil (unknown hand).

Heading: *Wer zum ersten Male liebt* | (*Heine*)

See the manuscript description above under 33, source B.

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A og respekterer RLs slutningsændring heri.

Commentary to the edition

The edition is based on source A and respects RL's alteration of the conclusion.

Takt	Stemme	Kommentar
7	pno vh	sidste akkord: tonen b tilføjet redaktionelt (findes med overbinding i t. 8 efter sideskift i kilden)
19	pno	i taktens reviderede slutning har RL efterfølgende foretaget en rettelse i t. 19, som ikke er ganske tydelig; taktens rytme (hh, øverste stemme) var oprindelig noteret [], men RL ændrede den første node til uden samtidig at ændre node 2; udgiveren har ændret denne node fra til (uden typografisk markering), således at takten udfyldes (4/4)

Bar	Part	Comment
7	pno lh	last chord: b _♭ editorially supplied (written in b. 8, where it is tied over after a page turn in the source)
19	pno	in the revised ending of the bar RL has subsequently made an alteration which is not quite clear; the rhythm (rh, top part) was originally notated [, but RL altered the first note to without corresponding alteration of note 2; the latter has been editorially emended from to (not typographically marked) in order to fill out the bar (4/4)

A. Renskrift (autograf)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 131,38. Autograf. Renskrift med blæk; tilføjelser i autograf med rød farvestift på titelbladet; adskillige tilføjelser og visse rettelser med blyant (ubekendt håndskrift).

Titel: [...] / *Lieder af Heine 1915* [tilføjet med farvestift] / *Lyrisches Intermezzo 1915* [årstal tilføjet med farvestift] / von / *Heinrich Heine* / Musik / von / *Rud Langgaard*. | 1) *Der Tod das ist die kühle Nacht* | 2) *Das ist ein Brausen* | 3) *Mir träumte von einem Königskind* | 4) *Ein Fichtenbaum*.

Dateringer: efter 1: 27/9 15. – efter 2: 27/9 15 – efter 3: 26 Sept. 1915 – efter 4: 6 August 1914 *Södervik*. R. L.

6 blade, 35,5 × 27 cm; 10 beskrevne sider, pagineret: (titel-side), (blank side), 1-9, (blank side).

Papirtype: *B & H. Nr. 5. A.* / 1.13. (12 systemer i 4 fortrykte akkolader beregnet for solostemme med klaverakkompagnement)

Indhold af s. 1-9:

s. 1-3: I. *Der Tod das ist die kühle Nacht*

s. 4-6: II. *Das ist ein Brausen*

s. 6-7: III. *Mir traumte von einem Königskind*

s. 8-9: IV. *Ein Fichtenbaum* [Version 1915]

Kommentar til udgaven

Udgaven er baseret på kilde A. Blyantstilføjelserne, der dels omfatter typiske musikertilføjelser såsom fingersætninger, nodepræciseringer og gentagelse (tydeliggørelse) af sangteksten, dels en musikalsk ændring (i sang 2), synes i intet tilfælde at hidrøre fra RL og ignoreres. Udgaven er således baseret på den renskrevne blækversion i autograf.

1. *Der Tod das ist die kühle Nacht* 35

Takt	Stemme	Kommentar
25	pno vh	node 1: a ¹ rettet til h ¹ i analogi med alle tilsvarende takter (skrivefejl efter blad-vending i kilden)

A. Fair copy (autograph)

Royal Library, Copenhagen. Rued Langgaard's Collection, RLS 131,38. Autograph. Fair copy in ink; autograph additions in red crayon on the title page; several additions and some corrections in pencil (unknown hand).

Title: [...] / *Lieder by Heine 1915* [added in crayon] / *Lyrisches Intermezzo 1915* [date added in crayon] / von / *Heinrich Heine* / Musik / von / *Rud Langgaard*. | 1) *Der Tod das ist die kühle Nacht* | 2) *Das ist ein Brausen* | 3) *Mir träumte von einem Königskind* | 4) *Ein Fichtenbaum*.

Datings: after 1: 27/9 15. – after 2: 27/9 15 – after 3: 26 Sept. 1915 – after 4: 6 August 1914 *Södervik*. R.L.

6 leaves, 35.5 × 27 cm; 10 pages of writing, pagination: (title page), (blank page), 1-9, (blank page).

Paper type: *B & H. Nr. 5. A.* / 1.13. (12 staves in 4 pre-printed accolades designed for solo voice with piano accompaniment).

Contents of pp. 1-9:

pp. 1-3: I. *Der Tod das ist die kühle Nacht*

pp. 4-6: II. *Das ist ein Brausen*

pp. 6-7: III. *Mir traumte von einem Königskind*

pp. 8-9: IV. *Ein Fichtenbaum* [Version 1915]

Commentary to the edition

The edition is based on source A. Pencilled additions – usually standard performers' notes such as fingering, clarification of individual notes and repetition/clarification of the text, but in one case implying a musical alteration (in song 2) – seem never to be due to RL and are ignored. The edition thus depends on the autograph fair copy in ink.

1. *Der Tod das ist die kühle Nacht* 35

Bar	Part	Comment
25	pno lh	note 1: a ¹ emended to b ¹ by analogy with all corresponding bars (copying error after page turn in the source).